

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2012 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Kulesza

Protokolant: asystent sędziego Aleksandra Kaczmarczyk

po rozpoznaniu w dniu 22 lutego 2012 r., w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) z siedzibą w P.

przeciwko (...) w E.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

I. Uznaje za niedozwolone i zakazuje pozwanemu wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści:

„ Bank zastrzega sobie możliwość zmiany wysokości stawek pobieranych prowizji i opłat w trakcie trwania umowy rachunku bankowego, ogłaszanej poprzez zamieszczenie komunikatów na tablicach ogłoszeń znajdujących się w lokalach Banku. ”;

II. Obciąża pozwanego (...) w E., kwotą 600 zł. (sześćset złotych) tytułem wpisu stałego od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony i nakazuje pobranie tej kwoty od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie;

III. Zasądza od pozwanego (...) w E. na rzecz (...) z siedzibą w P., kwotę 360 zł. (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego;

IV. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt (...) w E..

SSO Hanna Kulesza

Sygn. Akt XVII AmC 3525/10

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 29 listopada 2010 r., powód - (...) z siedzibą w P., wniósł o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca umownego o nazwie „Umowa rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w złotych (...) stasowanego przez pozwanego - (...) w E., o treści: „ Bank zastrzega sobie możliwość zmiany wysokości stawek pobieranych prowizji i opłat w trakcie trwania umowy rachunku bankowego, ogłaszanej poprzez zamieszczenie komunikatów na tablicach ogłoszeń znajdujących się w lokalach Banku.” zawartego w §3 ust 4 Umowy.

W ocenie powoda wskazane w pozwie postanowienie stanowi niedozwoloną klauzulę umowną w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c. gdyż jest sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco narusza uzasadnione interesy konsumentów.

Powód podniósł, iż zakwestionowana przez niego klauzula powinna zostać uznana za niedozwoloną ponieważ niezgodnie z prawem przewiduje ona, że bank nie będzie zobowiązany do należytego indywidualnego informowania klientów o wprowadzonych zmianach co do istotnych cech swojego świadczenia – wysokości wynagrodzenia banku.

Ponadto powód podniósł, iż podobne klauzule zostały wpisane do Rejestru klauzul niedozwolonych np.: pod pozycją 1828.

W odpowiedzi na pozew, pełnomocnik pozwanego (...) w E., wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o rozstrzygnięcie o kosztach sądowych stosownie do wyniku sprawy przy uwzględnieniu norm przepisanych oraz o połączenie do wspólnego rozpatrzenia niniejszej sprawy ze sprawą XVII AmC 3524/10 oraz od sprawy XVII AmC 3526/10 do sprawy XVII AmC 3535/10.

W uzasadnieniu pisma, pełnomocnik pozwanego podniósł, iż postanowienie §3 ust 4 Umowy rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w złotych (...) odpowiada treści przepisu art. 52 ust 2 pkt 6 ustawy Prawo bankowe (Dz.U. z 2002 r., Nr 72, poz. 665 z późn. zm.). Podniósł również, że w treści §3 pkt 3 w/w wzorca określono w sposób enumeratywny przyczyny, które powodować będą zmianę stawek prowizji oraz pobieranych opłat. Poinformował ponadto, że zdaniem pozwanego, powołane w pozwie postanowienie wpisane do rejestru UOKiK pod nr 1838 nie odnosi się wprost do postanowienia wzorca umowy streszczonego przez stronę powodową.

W piśmie procesowym z dnia 4 stycznia 2011 r., powód podtrzymał w całości wszystkie żądania pozwu.

W piśmie procesowym z dnia 20 października 2011 r., pełnomocnik pozwanego Banku podniósł, iż z uwagi na prawomocne rozstrzygnięcie Sądu w niniejszej sprawie i zasadę rozszerzonej prawomocności wniosł o odrzucenie pozwu. W uzasadnieniu pisma pełnomocnik pozwanego wskazał, iż stosownie do Uchwały SN z dnia 13 lipca 2006 r., w sprawie IIISZP 3/06 – lex nr 197804, orzeczenia zapadłe przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdzające abuzywność klauzuli objęte są zasadą rozszerzonej prawomocności.

Ponadto pełnomocnik pozwanego Banku podniósł, iż zgodnie z §1 pkt 2 Uchwały nr (...)Zarządu (...) w E. z dnia 7 stycznia 2011 r., zmieniono treść załącznika nr 4 „Umowa rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w złotych (...)” do „Instrukcji otwierania i prowadzenia rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych dla osób fizycznych w złotych (...)” w (...) w E.. Zapis zakwestionowanego w pozwie §3 ust 4 został zmieniony i otrzymał brzmienie „Bank ma prawo dokonywania odpowiedniej zmiany stawek prowizji i opłat”, które zdaniem pozwanego jest zgodne z art. 110 ustawy Prawo bankowe.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany – (...) w E. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług bankowych. W ramach prowadzonej działalności bankowej, pozwany w obrocie z konsumentami posługuje się wzorcem umowy o nazwie „Umowa rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w złotych (...), który zawiera zakwestionowane postanowienie umowne o treści: „Bank zastrzega sobie możliwość zmiany wysokości stawek pobieranych prowizji i opłat w trakcie trwania umowy rachunku bankowego, ogłaszanej poprzez zamieszczenie komunikatów na tablicach ogłoszeń znajdujących się w lokalach Banku.”.

Pozwany nie zakwestionował wiarygodności dołączonego do pozwu wzorca umownego, ani też nie zarzucił niezgodności kwestionowanego postanowienia z jego treścią, dlatego okoliczności te należało uznać za przyznane na podstawie art. 230 k.p.c.

Sąd ustalił, iż w Rejestrze klauzul niedozwolonych, prowadzonym przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, m.in. pod pozycją 1838 oraz 2498 została wpisana uznana za niedozwoloną postanowienie umowne, klauzula, której treść jest zbliżona do treści postanowienia zakwestionowanego w niniejszym postępowaniu.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Powództwo jest uzasadnione.

W pierwszej kolejności Sąd stwierdza, iż wniosek pełnomocnika pozwanej o odrzucenie pozwu nie zasługuje na uwzględnienie. Zarzut pozwanej dotyczył powagi rzeczy osądzonej z uwagi na wpisanie stosowanej przez pozwaną klauzuli do rejestru postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone. Rozumowanie to oparte jest na brzmieniu art. 479⁴³ k.p.c., zgodnie z którym wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ §2 k.p.c.

Treść tego przepisu wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 października 2008 r. (IIICZP80/08, OSNC2009/9, poz.118) przyjmując, że rozszerzona prawomocność wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa przez tego samego lub innego powoda w tym także przez organizacje społeczne działające na rzecz ochrony interesów konsumentów przeciwko innemu przedsiębiorcy nie biorącemu udziału w postępowaniu, w którym zapadł wyrok, stosującemu takie same lub podobne postanowienia jak wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ §2 k.p.c. W ocenie sądu Najwyższego, należy wykluczyć uznanie, iż moc wiążąca wyroku i powaga rzeczy osądzonej może rozciągać się na podobne lub nawet takie same postanowienia stosowane przez innego przedsiębiorcę w innym wzorcu.

Abstrakcyjna kontrola wzorca nie może prowadzić do generalnego wyłączenia danej klauzuli z obrotu, rzeczą sądu jest bowiem rozstrzygnięcie w konkretnej sprawie, dotyczącej określonego postanowienia konkretnego wzorca. Wydany w takiej sprawie wyrok dotyczy zatem postanowienia określonego wzorca a nie postanowienia w ogóle.

Podobny pogląd został wyrażony w uchwale SN z dnia 13 stycznia 2011r. III CZP 119/2010 (OSNC 2011/9 poz.95). W świetle powyższych uchwał wpis postanowienia do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wywołuje jedynie taki skutek, że uniemożliwia wniesienie kolejnego powództwa o uznanie za niedozwolone postanowienia umownego o takiej samej treści, stosowanego w tym samym wzorcu umownym, przez tego samego przedsiębiorcę. Przedstawiony w powyższych uchwałach pogląd Sąd Okręgowy rozpoznający niniejszą sprawę w pełni podziela. Wydany w sprawie wyrok będzie dotyczył konkretnego postanowienia konkretnego wzorca stosowanego między stronami w niniejszej sprawie. Sprawa ta nie została dotychczas zakończona prawomocnym wyrokiem.

Z tego względu Sąd Okręgowy przyjął, że nie zachodziła podstawa określona w art. 199 §1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 479⁴³ k.p.c. do odrzucenia pozwu, o co wnosił pełnomocnik pozwanej.

Brak podstaw do odrzucenia pozwu nakłada na Sąd obowiązek dokonania kontroli zakwestionowanego zapisu postanowienia przedmiotowego wzorca pod kątem rozstrzygnięcia czy ma ono charakter niedozwolonego postanowienia umownego w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c.

W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przedmiotem oceny Sądu jest to, czy zawarte we wzorach, kwestionowane postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz czy skutkiem tego dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumentów. Nie dotyczy to jednak postanowień regulujących główne świadczenia stron, jak cena lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Uznanie postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania w obrocie w kontaktach z konsumentami wymaga zatem spełnienia łącznie następujących przesłanek:

- postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie z konsumentem - zostało mu narzucone,
- nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron,

- kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób spreczny z dobrymi obyczajami naruszając jednocześnie w sposób rażący jego interesy.

Ponieważ przedmiotowa klauzula pochodzi z wzorca umownego stosowanego przez pozwanego w obrocie z konsumentami należy stwierdzić, iż konsument nie miał wpływu na jej treść, jak również pozwany nie wykazał a nawet nie twierdził, iż klauzula ta była indywidualnie uzgodniona z konsumentem.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy również głównych świadczeń stron, którymi w niniejszym przypadku są - świadczenie usług bankowych oraz - zapłata wynagrodzenia za świadczone usługi. Sporne postanowienie reguluje kwestię sposobu informowania przez Bank konsumentów o zmianie istotnych cech świadczenia.

Do rozstrzygnięcia pozostała zatem kwestia, czy przedmiotowe postanowienie, kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób spreczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta.

Przesłankami abuzywności postanowień wzorca umownego jest ich sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumenta – zachodzące łącznie. Przyjmuje się przy tym, że istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Dobre obyczaje” to reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące choćby niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszające równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania.

W ocenie Sądu analizowany zapis wzorca umownego o treści „Bank zastrzega sobie możliwość zmiany wysokości stawek pobieranych prowizji i opłat w trakcie trwania umowy rachunku bankowego, ogłaszanej poprzez zamieszczenie komunikatów na tablicach ogłoszeń znajdujących się w lokalach Banku.” spełnia przesłanki niedozwolonego postanowienia umownego wskazane w art. 385¹ §1 k.c., albowiem przewiduje, że o zmienionych warunkach umowy w zakresie wysokości stawek pobieranych prowizji i opłat konsument nie będzie powiadomiony przez ich doręczenie, a jedynie „poprzez zamieszczenie komunikatów na tablicach ogłoszeń znajdujących się w lokalach Banku”. Zgodnie z treścią zakwestionowanego postanowienia umownego Bank wyłącza obowiązek indywidualnego powiadomienia swoich klientów o zmianie istotnych cech świadczenia jakimi są wysokość pobieranych prowizji i opłat. W konsekwencji oznacza to, iż Bank niejako zmusza konsumentów do ciągłego śledzenia i sprawdzania wywieszonych, na tablicach ogłoszeń w palcówkach Banku, komunikatów – co stanowi dużą niedogodność dla konsumentów i bezsprzecznie w sposób rażący narusza ich interesy.

W tym miejscu wskazać należy, iż zgodnie z treścią art. 61 §1 k.c. oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią. W świetle tego przepisu może budzić wątpliwości czy ogłaszanie - „poprzez zamieszczenie komunikatów na tablicach ogłoszeń znajdujących się w lokalach Banku” - informacji o zmianie wysokości stawek pobieranych prowizji i opłat w trakcie trwania umowy rachunku bankowego, gwarantuje zapoznanie się z ich treścią przez klientów Banku. Jak wynika bowiem z treści art. 384¹ k.c., z uwagi na okoliczność, iż w omawianym przypadku mamy do czynienia ze stosunkiem umownym o charakterze ciągłym, nowe wysokości stawek prowizji i opłat bankowych będą wiązały drugą stronę umowy tj. konsumenta jeżeli zostaną mu doręczone i nie wypowie on umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia. Z treści zakwestionowanego postanowienia wynika natomiast, że w sytuacji gdy konsument nie zapozna się z informacją zamieszczoną na tablicy ogłoszeń w Banku, o zmianie wysokości stawek pobieranych przez Bank prowizji i opłat, i w związku z tym nie złoży w terminie stosownego oświadczenia o wypowiedzeniu umowy, będą wiązały go nowe zmienione stawki prowizji i opłat mimo, że nie został o nim powiadomiony.

Wskazać należy, iż zmiany „wysokości stawek pobieranych prowizji i opłat w trakcie trwania umowy rachunku bankowego” mogą być z punktu widzenia konsumenta istotne, a ponadto może je uznać za niekorzystne. Wobec tego przy zastosowaniu w stosunkach z konsumentami zakwestionowanego postanowienia może zaistnieć sytuacja,

w której informacja o zmianie wysokości stawek opłat i prowizji pobieranych przez Bank, nie dotrze do adresata-konsumenta, a będzie wywoływała skutki takie jakby konsument wiedział o wprowadzonych zmianach. W tej sytuacji uznać należy, że powiadamianie konsumenta o zmianie wysokości stawek opłat i prowizji bankowych tylko poprzez „zamieszczenie komunikatów na tablicach ogłoszeń znajdujących się w lokalach Banku” nie zabezpiecza praw i interesów konsumenta w stosunku umownym i jest przejawem przewagi kontraktowej pozwanego – profesjonalisty.

W świetle treści przepisu art. 479⁴⁰ k.p.c., podnoszona przez pozwanego okoliczność zmiany treści zakwestionowanej klauzuli na mocy uchwały pozwanego Banku z dnia 7.03.2011 r., nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznając, iż zakwestionowane postanowienie wzorca umowy stosowanego przez pozwanego spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c., zakazał jego wykorzystywania w obrocie - art. 479⁴² k.p.c.

Zgodnie z treścią przepisu art. 96 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398) strona wnosząca o uznanie postanowień umowy za niedozwolone jest zwolniona od kosztów sądowych. Wobec powyższego, o obciążeniu pozwanego stałą opłatą sądową od pozwu orzeczono na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 i art. 94 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. stosownie do wyniku sporu.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego zarządzono na zasadzie art. 479⁴⁴ k.p.c.

/-/ SSO Hanna Kulesza